

“Quan un xiquet, com jo, podia anar a la paradeta de la cacaurera i comprar-li una paperina de deu cèntims, quan la paga del diumenge era una pesseta, o dos si era festa grossa, la relació infantil amb la moneda consolidava en l’esperit un cert respecte per l’economia personal i domèstica”

Discurs sobre la moneda

Ja comprendran vostès que aquesta pàgina faltaria greument a la seua vocació de testimoni dels temps que corren si no deixava constància del final de la història de la pesseta –i de la lira, el franc francès, l’escut, el marc, etcètera– i de l’inici de la història de l’euro. El tema de la moneda, en ell mateix, no em desperta emocions particulars (excepte quan es tracta de contemplar el volum monetari del meu compte corrent, generalment massa escàs, i per tant propiciador de sensacions depressives), i no el tinc associat, en tant que especialitat de la pseudociència econòmica, a cap experiència moral, afectiva o estètica. El tema de la moneda com a part de la pròpia història, és tota una altra qüestió: en el meu cas, i en el de la major part de vostès, és la qüestió de la pesseta. No d’aquestes insignificants minipessetes dels últims temps, moneda gairebé inexistent, pastilletes mínimes, de la grandària d’una mitja unglya, fabricades d’una aleació ingràvida de qui sap quins metalls sense valor. Eren pessetes irreals, com les lires que ja només es comptaven, com a mínim, de cent en cent o de cinquanta en cinquanta, com els francs antics del temps de la IV República, que en els meus primers viatges a París els miràvem amb una certa commiseració. No parle d’aquestes pessetes, doncs, que ja no m’inspiraven cap respecte. Parle de la pesseta seriosa, l’antiga, la que inventà el senyor Laureà Figuerola el 1868, i que pesava cinc grams de plata de 835 mil·lèsimes. Una moneda republicana, doncs, que conservà substancialment el respecte a través de règims, crisis, guerres i totes les vicissituds de la història d’Europa. El 1934, en temps d’una altra república, encara se’n va fer una emissió en bon pes de plata, l’última. Després, ja van ser monedes de coure i alumini, rosses, amb el seu equivalent en paper: una pesseta era també un bitllet, amb la llegenda formal “*el Banco de Espana pagarà al portador la cantidad de*”. La pesseta aguantà noranta anys sense acceptar una devaluació, era una moneda seriosa, i fins i tot el 1959, quan es fixà el nou valor en 0.0148112 grams d’or fi, tenia encara un pes: el Banc d’Espanya, en teoria, havia de pagar-li en or al portador la quantitat aprovada. Era fals, però donava una sensació de solidesa. S’acabà el valor en or de la moneda, és clar, i res no ha tornat a ser igual. Excepte als països seriosos i conservadors, com la Gran Bretanya i els Estats Units d’Amèrica, on la gent del govern i de les finances no solament havien llegit els seus Joseps Pla particulars, sinó que en compartien les idees: no es pot jugar amb el valor de la moneda, que és de les poques coses serioses de la vida.

Quan jo era menut, doncs, una pesseta, en forma de paper o de metall, representava una moneda amb sentit: una moneda amb sentit és aquella moneda que pot servir de base a unitats inferiors, a peces de cinquanta cèntims, de vint-i-cinc, de deu o de cinc. Una moneda amb seny ha de tenir cèntims. Com la lliura esterlina té, o tenia, xelins i penics. Com els *quarters*, els *dimes* i els *nickels* del dòlar. Com els quinzets, els xavos i les agulletes que tenia, a València, la peseta de la meua infantesa. Quan un xiquet, com jo, podia anar a la paradeta de la cacaurera i comprar-li una paperina de deu cèntims, quan la paga del diumenge era una pesseta, o dos si era festa grossa, la relació infantil amb la moneda consolidava en l’esperit un cert respecte per l’economia personal i domèstica. Quan una moneda, com hem conegut a través de les dècades passades en què ens hem fet moderns, es devalua de manera regular i periòdica, les virtuts morals també pateixen una decadència regular. Siga benvinguda, doncs, aquesta nova moneda important, de nom tan poc feliç, i esperem que les virtuts civils es recuperen en proporció equivalent al seu valor, suposem que segur per molts anys.